

1. Una reunió a la Royal Geographical Society

Boniques volutes de fum s'elevaven des de les teulades d'un superb edifici situat a Kensington Street i es confonien amb el cel gris de Londres. Era una casa senyorial construïda amb maó vermell, que tenia altes xemeneies d'estil reina Anna. Estava situada davant de la impressionant cúpula del teatre Albert Hall, que, en aquella hora del vespre, brillava com una coberteria de plata. El Hyde Park, molt a prop, vessava de vida i les aigües daurades dels seus estanys contrastaven amb la ben cuidada gespa. Les berlines i els carros rodaven damunt les llambordes i omplien els carrers d'un soroll bulliciós.

A la porta d'aquesta luxosa residència s'hi podia llegir Royal Geographical Society¹ amb lletres d'or, i a través

1. La Royal Geographical Society és una institució britànica fundada el 1830, amb el

del baf que n'entelava les finestres es podia entreveure un dels salons encatifats. A l'interior, un grup d'homes discutia acaloradament mentre fumava cigars havans. Alguns estaven drets al costat de la biblioteca, folrada amb grans atles i llibres de viatges enquadernats en cuir. Altres estaven asseguts en butaques flonges o delicades cadires isabelines. Gairebé tots xarrupaven petites copetes de porto que els cambrers havien servit uns minuts abans. Els ànims estaven caldejats. A través de les parets se sentien algunes paraules inconvenients, cosa que era força inusual, ja que la totalitat dels cavallers pertanyia a les famílies més adinerades i aristocràtiques d'Anglaterra.

Els membres de la Royal Geographical Society havien passat tota la tarda analitzant el pla d'un dels seus membres, l'Ernest Shackleton, que havia començat a reunir fons amb vista a una altra agosarada expedició a l'Antàrtida. En aquell precís moment, els presents tenien la mirada clavada en dos homes que discutien amb vehemència. Un, amb patilles arrissades i enorme mostatxo pèl-roig, cridava al seu oponent alhora que s'aixecava de la butaca:

–I jo li dic que això no pot ser!

nom de Geographical Society of London per al desenvolupament de la geografia, sota el patronatge de Guillem IV d'Anglaterra. Va absorbir l'Association for Promoting the Discovery of the Interior Parts of Africa –coneguda també com l'African Association i fundada per sir Joseph Banks el 1788–, la Raleigh Club i la Palestine Association, integrada el 1834. La reina Victòria li va concedir el títol de «reial» el 1859. Des de mitjan segle XIX fins al final de la Primera Guerra Mundial, les expedicions patrocinades per la Royal Geographical Society van ser portada dels diaris, i les opinions dels seus presidents i membres eren àvidament buscades pels periodistes i informadors.

L'altre era un jove de cabells llargs i ondulats, que estava assegut davant seu. Es deia lord Cravan i semblava que es divertia portant la contrària a sir Francis Dickinson, un home conservador i membre de la Cambra dels Lords.

–Doncs jo li repeteixo que sí! –es defensava el jove Cravan.

–Com pretén travessar a peu els més de tres mil quilòmetres del continent gelat? –va interrogar-lo lord Dickinson apassionat–. Que no se n'adona? És una bogeria!

–Doncs de la mateixa manera que Amundsen va arribar al pol –va afirmar el jove–, amb trineus tirats per gossos, si he entès bé l'explicació de sir Ernest.

Cal dir que aquella tarda, en l'ordre del dia del Comitè d'Expedicions i Treballs de Camp, hi figurava la proposta de sufragar i donar suport científic a l'expedició al pol sud feta per l'Ernest Shackleton. En Dickinson, vicepresident del Comitè, estava a punt d'esclatar:

–La Societat –va dir mentre tractava de calmar els ànims– ha finançat al llarg de la seva història exploracions serioses com les de Charles Darwin, la de Scott o la del mateix Shackleton fa uns quants anys. Però això que pretén organitzar ara no és una expedició... Això és... és un suïcidi!

Molts dels caps canosos dels assistents van assentir mentre de les seves boques ascendia cap al sostre el fum blavós dels purs havans.

–Em sembla una idea massa agosarada! –va concloure el vicepresident del Comitè, vermell com un tomàquet.

–Temerària! –va dir un altre dels presents mentre aixecava la copa de porto cap als llums de cristall que penjaven del sostre–. Com pretenen resistir tres mesos a temperatures que s’acosten als trenta graus sota zero?

Assegut enmig del grup de cavallers, amb les cames creuades i fumant tranquil·lament en pipa, com si no tingués res a veure amb el que allí es deia, hi havia sir Ernest Shackleton. Era membre de la Societat des de feia anys i havia estat nomenat cavaller pel rei Jordi V d’Anglaterra al seu retorn de l’expedició a l’Antàrtida el 1907, gesta a la qual havia fet esment en Dickinson. El seu prestigi, en tornar viu després de moltes penalitats, li va crear certa fama. Per això havia escrit un llibre, havia dictat centenars de conferències en diversos països europeus i fins i tot havia estat convidat a fer xerrades als Estats Units. Sir Ernest escoltava els socis des d’una certa distància i amb aparent tranquil·litat, ja que no era un home que perdés fàcilment els estreps.

Assegut darrere d’una taula de caoba, junt amb el secretari i un altre cavaller d’amples bigotis cargolats, hi havia el president de la Societat, que aquell any de 1914 era el major Leonard Darwin, fill del famós científic² que tanta glòria havia proporcionat a la Gran Bretanya cinquanta

2. Charles Darwin (1809-1882) va ser un naturalista anglès que va postular que totes les espècies d’éssers vius han evolucionat amb el pas del temps a partir d’un avantpassat comú, mitjançant un procés de selecció natural. Durant molts anys va viatjar pels mars del sud per recollir mostres i provar les seves teories.

anys abans. Era un ancià amable i conciliador que va demanar silenci als presents perquè en Shackleton tingués l'oportunitat d'exposar les raons del seu viatge.

–Cavallers, els prego per tercera vegada que guardin silenci i escoltin el que en Shackleton hagi de dir.

Les veus van anar callant i la sòlida figura de l'explorador es va aixecar de la cadira. Lentament, com si aquest gest hagués d'apaivagar els ànims exaltats, es va allisar el seu descuidat vestit gris i es va guardar la pipa en una butxaca. Era un home de quaranta anys, de cabells espessos i abundants, pentinats amb una ratlla al mig del seu gran cap. Tenia les espatlles amples i fortes, com la mandíbula, que semblava tallada en pedra. Els ulls eren de color gris blavós, i tant podien mirar amb simpatia com perforar els qui tenia al davant, com si fossin un trepant, cosa que feia tremolar més d'un. Tenia la veu greu i les mans petites, però d'una força endimoniada.

La seva figura, encara ferma i rotunda, era força diferent de la dels altres assistents a la reunió. Tots els membres del Comitè d'Expedicions i Treballs de Camp anaven vestits amb *tweed* i lluien vistoses corbates de nusos estrets que sobresortien orgullosos enmig dels colls emmidonats. En Shackleton va mirar els presents amb el franc somriure que no l'abandonava mai i s'hi va adreçar amb una mà a la butxaca mentre acariciava el seu rellotge d'or:

–Des del punt de vista sentimental –va dir per defensar la seva idea–, aquest és el viatge més gran que es pot fer al pol

Sud. Serà millor que l'anada i la tornada del pol magnètic, i crec que és missió del poble britànic aconseguir-ho, ja que hem quedat endarrere en la conquesta dels dos pols. Fins ara ningú no s'ha atrevit a creuar l'Antàrtida, i fer-ho és possible.

Un murmuri va recórrer novament la sala en sentir una gosadia tan gran que ratllava la temeritat. En els ulls d'aquell irlandès tossut que s'entestava a sortir-se amb la seva, semblava que hi suressin dos icebergs enmig de la negror de l'aigua.

–És un home molt segur de les seves conviccions –va xiuxiuejar un dels membres al seu veí de butaca.

–No ho sap pas prou –li va respondre aquest.

–La meva idea –va continuar en Shackleton– s'exposa en l'expedient que el Comitè ja ha llegit. És senzilla, no cal complicar-se la vida: consisteix a viatjar amb vaixell fins al mar de Weddell. Allà, un equip de setanta gossos i sis homes desembarcarà amb el material necessari per fer la travessa. Un altre vaixell ens esperarà tres mesos més tard a l'altre costat del continent, al mar de Ross. Farem el recorregut com ho va fer l'Amundsen.

Al fons de la sala, en William Stuart, un home panxut i cendrós que encara no havia intervingut en la discussió, va negar amb el cap en sentir-lo. Era conegut entre els presents perquè tenia molta influència a la Cambra dels Lords i perquè era el major escull d'en Shackleton per sufragar l'expedició. Lord Stuart es va aixecar, es va aclarir la veu i va esgrimir raons de pes perquè la proposta no s'aprovés.

–El meu col·lega Churchill,³ com a major de l'Almirallat, i jo mateix –va dir pomposament– som contraris a la idea d'una nova expedició. Tots dos som del parer que ja hem perdut massa vides al pol Sud amb aquestes aventures. Si em permeten, i sense ànim d'ofendre ningú, pensem que és una empresa estèril.

Algunes veus de protesta es van elevar per sobre de la de l'Stuart, i aquest va aixecar una mà.

–No obstant això –va continuar en to conciliador–, secundarem el que la Societat decideixi, és clar.

–Som davant d'una altra bogeria com la de l'Scott? Hem d'enviar més anglesos a morir als pols? –va preguntar amargament el major Clarence, un dels membres més veterans i conservadors del Comitè.

–El que diu el major és cert –va murmurar un altre dels presents al seu company de butaca–; ja hem perdut massa vides a l'Antàrtida.

En sentir el nom de l'Scott, tothom va recordar que, després de la conquesta del pol Nord el 1909 per part de l'americà Robert E. Peary,⁴ només havia quedat pendent un repte igual d'apassionant: la difícil conquesta del pol Sud.

3. Winston Churchill (1874-1965) va ser un militar, estadista, historiador i escriptor britànic, i primer ministre de Gran Bretanya en dues ocasions. El seu paper en el bàndol dels aliats durant la Segona Guerra Mundial va ser molt important. Va rebre el Premi Nobel de Literatura el 1953.

4. Peary va al·legar que havia arribat al pol Nord l'abril del 1909, tot i que actualment es dubta que ho aconseguís. Al llibre *En perill de mort* (Editorial Bambú) es narra aquesta aventura.

Per això la Royal Geographical Society havia sufragat i organitzat la desastrosa expedició de l'Scott. Certament, en William Stuart, com tants altres membres del Comitè, tenia ben gravada a la memòria la tràgica mort del mariner i dels seus companys Oates, Wilson, Evans i Bowers a l'Antàrtida.

La fortuna de l'Scott i els seus companys havia entristit i humiliat la Gran Bretanya, perquè, a més, el país havia perdut la cursa de ser el primer d'arribar al pol Sud. El noruec Roald Amundsen havia arrabassat la glòria a l'Scott, el qual, en arribar al pol, es va trobar amb la bandera noruega. El seu competidor hi havia arribat un mes abans, el desembre del 1911. Quan l'Scott i el seu equip tornaven derrotats cap al vaixell, va arribar-los la terrible desgràcia: es van quedar sense queviures enmig d'una tempesta horrible i van morir de fred i bogeria dins de la tenda.⁵

A la sala de juntes es va produir un silenci incòmode. Els membres de la Societat recordaven amb tristesa que un 12 de novembre, tres anys enrere, l'Atkinson, el cap de la patrulla de cerca, havia trobat la tenda de l'Scott enterrada a la neu. En accedir-hi, van veure, horroritzats, els tres homes momificats pel fred dins dels sacs de dormir.

5. Els diaris d'en Robert Falcon Scott es van publicar l'any següent de l'expedició, re-tocats per James Barrie, l'autor de *Peter Pan*. Així ho escrivia l'Scott des de la tenda on va passar els últims dies, quan se'ls van acabar els queviures i intentaven arribar al campament on havien deixat més provisions: «Cada dia hem estat a l'espera de poder sortir cap al dipòsit, que és a setze quilòmetres, només. Però fora de la tenda ens espera sempre un vendaval de neu. Crec que ja no podem esperar que les coses millorin. Aguantarem fins al final, però cada cop estem més dèbils, i ja no deu quedar gaire per a la fi. És una llàstima, em penso que no podré continuar escrivint. R. Scott».

Al costat esquerre hi havia en Wilson amb les mans creuades sobre el maletí, i al dret, en Bowers. Semblava que tots dos havien mort plàcidament, com si somiessin. L'Scott, en canvi, tenia la meitat del cos fora del sac i allargava un braç cap a en Wilson. Estava congelat i tenia la pell groga.

L'Atkinson havia explicat tres anys abans en aquesta mateixa sala que havia oficiat una breu cerimònia funerària, havia plegat la tenda sobre els cossos, l'havia cobert amb un munt de neu i havia posat dos esquís damunt de l'improvisat túmul. En aquell indret, anomenat Turó de l'Observació, van quedar-hi els herois, fins que més endavant es va trencar la barrera de gel i van trobar l'últim descans en algun racó del mar. Després, l'Atkinson havia continuat la recerca amb la seva patrulla per seguir els passos de l'Oates, un company que s'havia mantingut fora de la tenda perquè els altres tinguessin més oportunitats de sobreviure, a causa del seu mal estat de salut al final de l'expedició. Van trobar el seu sac de dormir, però cap rastre de l'home.

Aquest desastre havia colpejat Anglaterra per partida doble perquè la patrulla de rescat havia trobat al costat dels cossos els diaris i les cartes que l'Scott havia escrit als seus amics i a la seva esposa abans de morir congelat. Tota la població havia pogut llegir i sentir de primera mà els sentiments generats per l'estrepitós fracàs de l'aventura.⁶

6. L'Scott va escriure centenars de cartes a la família i als amics durant els dies que va romandre a la tenda a causa de l'horrible temporal. Aquest és el fragment d'una de les cartes que va adreçar a la seva esposa: «Estimada, no és fàcil escriure a causa del

